Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Комуникация относно основните права и принципите на правовата държава“

(становище по собствена инициатива)

(2023/C 100/04)

Докладчик: **Cristian PÎRVULESCU**

Съдокладчик: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Решение на Пленарната асамблея	20.1.2022 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	23.11.2022 г.
Приемане на пленарна сесия	14.12.2022 г.
Пленарна сесия №	574
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	199/3/4

1. **Заключения и препоръки**

1.1. Европейският съюз се основава на общи ценности, както се посочва в член 2 от Договора за Европейския съюз: ценностите на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, правата на човека, плурализма, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете. Принципите на правовата държава (или върховенството на закона) и правата на човека са част от европейската идентичност.

1.2. Освен това Хартата на основните права на Европейския съюз, основен и и обвързващ документ, гласи, че Съюзът се основава на неделимите и универсални ценности на човешко достойнство, свобода, равенство и солидарност, както и че той почива на принципа на демокрацията и на принципа на правовата държава ([1]). Укрепването на прилагането на Хартата е както задължение, така и значим начин, по който хората да бъдат защитавани и чрез който да осъзнаят значението на върховенството на закона и защитата на основните права. Въпреки че признава всички усилия, полагани в тези области, Комитетът изтъква необходимостта всички институции на ЕС да комуникират активно и непосредствено с широката общественост. Принципите на правовата държава и основните права са от решаващо значение и трябва да се превърнат в част от общата гражданска и демократична култура на континента.

1.3. Венецианската комисия на Съвета на Европа предлага ясно описание на основните принципи на правовата държава: законност, правна сигурност, предотвратяване на злоупотребата с власт, равенство пред закона и недискриминация и достъп до правосъдие ([2]). Това са ясни критерии за оценка на съответствието на всяко действие от страна на държавата с принципите на правовата държава и те бяха утвърдени от Съда на ЕС ([3]).

1.4. ЕИСК настоятелно призовава всички институции на ЕС да проявяват нулева толерантност спрямо нарушенията на принципите на правовата държава в държавите членки. ЕС има правното задължение да отстоява принципите на правовата държава и защитата на основните права, независимо от намеренията на различни политически участници, които могат да бъдат в противоречие с тази цел.

([1]) *Харта на основните права на Европейския съюз* (ОВ C 326, 26.10.2012 г., стр. 391).

([2]) *Venice Commission of the Council of Europe, The Rule of Law Checklist, adopted at its 106th Plenary Session, 2016* (Венецианска комисия на Съвета на Европа, Списък на критериите за принципите на правовата държава, приет на 106-ата ѝ пленарна сесия, 2016 г.).

([3]) Решение от 16 февруари 2022 г., Република Полша срещу Европейски парламент и Съвет на Европейския съюз, дело C-157/21, EU:C:2022:98 решение на Съда на ЕС, т. 325.

1.5. ЕИСК посочва решението на Съда, според което един от инструментите, които оказват практическо въздействие върху задължението на всички държави членки да спазват основните ценности на ЕС, включително принципите на правовата държава и зачитането на правата на човека, е бюджетът ([4]).

1.6. Годишният доклад на Европейската комисия за върховенството на закона е ценен инструмент, който може да предотврати отстъплението по отношение на демокрацията, върховенството на закона и защитата на основните права. Той обаче трябва да бъде реформиран, за да постига своите цели. Докладът следва да бъде адаптиран, за да включва всички ценности, изброени в член 2 от ДЕС, правни и/или финансови действия, когато специфичните за всяка държава препоръки не са спазени изцяло, както и пети стълб за мониторинг на развитията на национално равнище по отношение на гражданското пространство ([5]).

1.7. ЕИСК вече подчерта, че гражданското общество играе ключова роля за съхраняването на демокрацията в Европа и че само силно и многообразно гражданско общество може да защити демокрацията и свободата и да предпази Европа от авторитаризма ([6]). Нещо повече, не може да има върховенство на закона без демокрация и основни права и обратното; трите концепции са неразривно свързани ([7]). Ето защо ЕИСК настоятелно призовава всички заинтересовани страни да спрат да говорят за т.нар. „нелиберална демокрация“, дори и когато го правят, за да критикуват тази концепция. Не може да има демокрация без либерални принципи.

1.8. В усилията за превръщането на върховенството на закона в по-осезаема реалност трябва да бъдат привлечени повече заинтересовани страни: социалните партньори, професионалните организации като адвокатурите и правните общества и местните организации, които работят с уязвими лица и общности, изложени на риск от вреда, неравностойно положение и дискриминация.

1.9. Някои могат да възприемат принципите на правовата държава и правата на човека като прекалено абстрактни, далечни, жаргонни и легалистични понятия. Ефективната комуникация относно принципите на правовата държава изисква поставяне на акцента върху споделените ценности и свързаните с тях понятия за честност и справедливост. Във връзка с това освен привеждането на статистически данни може да бъде от полза се разкаже човешка история, като се покаже човешкият облик и конкретният индивид, които стоят зад фактите.

1.10. ЕИСК призовава държавите членки да включат принципите на правовата държава и основните права в образователните програми на училищата и висшите учебни заведения. Гражданското образование следва да бъде задължително, да започва от възможно най-ранна възраст и да се преподава значителен брой години. Освен това трябва да се осигурят европейски и национални ресурси за подходящо обучение на учители по гражданско образование.

1.11. Рамката относно правата на човека се основава на принципа на отчетност и следователно изисква мерки за определяне на това кой за какви резултати носи отговорност и какви са желаните политически промени. Важно е също така да се определят въпроси от общ интерес за широката общественост като достъпа до енергия, транспорт, регионално равенство, работа, жилищно настаняване, здравно обслужване и различни други обществени услуги на местно, регионално и национално равнище.

1.12. Защитата на правата на човека и върховенството на закона са укрепени при наличието на силна социална държава, независимо от различните форми, които тя може да приема в Европа. Тази взаимосвързаност се признава в Европейския стълб на социалните права, основен инструмент на политиката за изграждането на по-приобщаващ Съюз.

1.13. Местните движения и хората, изпитали бедността, трябва да бъдат в центъра на демократичната защита на правата на човека. Няма по-добър начин за защита на правата на човека, особено на социалните права, от това гласът на хората, които са най-силно засегнати от неравенството, бедността и социалното изключване, да се чува в общественото пространство и политическите дебати.

([4]) Република Полша срещу Европейски парламент и Съвет на Европейския съюз, дело C-157/21, т. 130—131; Решение от 16 февруари 2022 г., Унгария срещу Европейски парламент и Съвет на Европейския съюз, дело C-156/21, EU:C:2022:97 решение на Съда на ЕС, т. 116—117.

([5]) Laurent Pech and Petra Bard, Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values, Report for the European Parliament's Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs and the Committee on Constitutional Affairs, February 2022, pp. 12-13 (Laurent Pech и Petra Bard, „Докладът за върховенството на закона и наблюдението и прилагането на ценностите, посочени в член 2 от ДЕС, от страна на ЕС“, доклад, изготвен по искане на Комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи и Комисията по конституционни въпроси на Европейския парламент“, февруари 2022 г., стр. 12—13).

([6]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Устойчива демокрация чрез силно и многообразно гражданско общество“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 228, 5.7.2019 г., стр. 24).

([7]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейски механизъм за контрол на принципите на правовата държава и основните права“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 34/8, 2.2.2017 г., стр. 1).

2. **Общи бележки**

2.1. ЕИСК припомня позицията, изразена в становище SOC/598 (2018 г.): „Принципите на правовата държава са взаимозависими и неразривно свързани с гаранциите, защитаващи плуралистичната демокрация и спазването на основните права. Принципите на правовата държава гарантират, че правителствата спазват стандартите, свързани с основните права, а плуралистичната демокрация гарантира, че правителствата водят политика, която повишава благоденствието на всички техни граждани. Придържането към принципите на правовата държава само по себе си не гарантира, че законодателството зачита основните права, нито че е съобразено с приобщаващ и легитимен процес, основан на добре информиран, плуралистичен и балансиран обществен дебат и участие. За да се избегне „управление според правото“, наред с принципите на правовата държава трябва да се спазват и основните права и плуралистичните демократични стандарти“ ([8]).

2.2. Както се отбелязва в докладите на Комисията относно върховенството на закона за 2021 и 2022 г., запазването на доверието на гражданите в публичните институции и върховенството на закона изисква, наред с другото, наличието на независима съдебна система с ефективен съдебен контрол, за да се гарантира спазването на правото на ЕС; силна ангажираност от страна но обществото за борба с корупцията и гарантиране на демократична отчетност; плурализъм и свобода на медиите, включително прозрачност относно собствеността върху медиите; прозрачни конституционни и институционални механизми за гарантиране на взаимозависимостта и взаимоограничаването на законодателната, изпълнителната и съдебната власт с активното участие на гражданското общество и укрепване на международното сътрудничество за устойчивото развитие, правата на човека, демокрацията и върховенството на закона ([9]). В доклада за 2022 г. Комисията изтъква също и значителните заплахи за ценностите на ЕС и основания на правила световен ред, породени от руската агресия срещу Украйна, която грубо нарушава международното право и на принципите на Устава на ООН и подкопава както демокрацията и върховенството на закона, така и европейската и световната сигурност и стабилност ([10]).

2.3. Никоя демократична или представителна норма не може да бъде приведена като аргумент за легитимиране на нарушения на върховенството на закона и основните права. Институциите на ЕС и по-специално Европейската комисия трябва да използват всички налични инструменти, за да възстановят интегритета на принципите на ЕС.

2.4. Като наблюдават ситуацията по места, организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека изпълняват съществена роля, по-специално, когато ситуацията с върховенството на закона се влоши и когато правата на човека са обект на атаки ([11]). Авторитарните правителства застрашават организациите на гражданското общество не само ограничавайки и изместващи пространството за техните дейности, но и чрез отправяне на лични заплахи и преследване, финансови ограничения или неадекватна защита срещу физически или словесни атаки ([12]).

2.5. Както вече беше посочено, общият капацитет на организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека да работят в рамките на Хартата на основните права следва да бъде значително укрепен чрез пакет, който включва обучение и трансфер на знания, организационна и финансова подкрепа и защита от атаки и негативни кампании ([13]). За тази цел ЕИСК насърчава Комисията да предложи всеобхватна стратегия за европейското гражданско общество, за да насочва сътрудничеството, усилията за изграждане на капацитет и ефективната комуникация относно принципите на правовата държава и основните права.

2.6. ЕИСК счита, че работата на организациите на гражданското общество и защитниците на правата на човека е от съществено значение, за да се помогне на уязвимите групи да се справят със сериозните предизвикателства, свързани с тяхната безопасност, благосъстояние и достойнство. Всички хора биха могли един ден да се окажат в уязвимо положение. В много случаи източниците на уязвимост се припокриват и водят до структурна маргинализация и дискриминация.

([8]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на бюджета на Съюза в случаите на широко разпространено незачитане на принципите на правовата държава в държавите членки“ (COM(2018) 324 final — 2018/0136 (COD) (ОВ C 62, 15.2.2019 г., стр. 173).

([9]) Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — доклад относно върховенството на закона за 2021 г. — ситуация в областта на върховенството на закона в европейския съюз (COM/2021/700 final).

([10]) Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Доклад относно върховенството на закона за 2022 г. — Ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз (COM/2022/500 final).

([11]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет и Съвета — По-нататъшно укрепване на върховенството на закона в Съюза Актуално състояние и възможни следващи действия“(COM(2019) 163 final) (ОВ C 282, 20.8.2019 г., стр. 39).

([12]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Популизъм и основни права — крайградски и селски райони“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 97, 24.3.2020 г., стр..53) точка 1.6.

([13]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Стратегия за подобряване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС“ (COM (2020) 711 final) (ОВ C 341, 24.8.2021 г., стр. 50).

2.7. Върховенството на закона и защитата на основните права следва да бъдат гарантирани във връзка с демокрацията, по-специално насърчаването на свободни и честни избори и силно демократично участие ([14]). Онези, които са в позиция да оспорват върховенството на закона, действат и срещу политическата опозиция и независимите масмедии. Планът за действие на ЕС относно демокрацията е необходима стъпка в тази посока.

2.8. Социалните партньори имат значителна роля в комуникацията относно принципите на правовата държава и основните права. Всички работни места биват засегнати от влошаването на политическия и правния климат в дадена страна. Предприятията, МСП и социалните предприятия не могат да функционират ефективно в отсъствието на върховенство на закона и системи за защита на основните права. Социалните партньори трябва да се ангажират да действат за подобряване на техния интегритет и ефективност. Работниците трябва да бъдат свободни да създават и да членуват в профсъюз по техен избор и профсъюзите трябва да могат да функционират свободно ([15]). Работниците и работодателите имат правото да преговарят и да сключват колективни договори на съответните равнища, както и да предприемат колективни действия за защита на техните интереси, включително стачка, в случай на конфликт на интереси ([16]).

2.9. Агенцията на Европейския съюз за основните права има значителен капацитет да събира съответната информация. Тя вече е изградила обширна база данни, която могат да ползват всички заинтересовани участници. Нейните експертни познания са солидни и следва да предоставят основата за укрепването на измерението, свързано с комуникацията. На Агенцията следва да се предоставят повече ресурси за осъществяване на публична комуникация във всички държави — членки на Европейския съюз. Необходимо е повече сътрудничество със специализирани институции като Съвета на Европа и Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ).

2.10. ЕС е и участник на световно равнище, чиято отговорност за зачитане на върховенството на закона и основните права е в основата на неговата международна идентичност и роля. Всички външни политики, програми, инструменти и действия следва да отразяват централната им роля за ЕС и значението им за един демократичен и мирен свят.

3. **Конкретни бележки**

3.1. *Положителен дискурс и контекстуализиране*

3.1.1. Гражданското образование в областта на принципите на демокрацията, основните права и върховенството на закона следва да се укрепи на всички равнища. Комисията следва да продължи да насърчава повишаването на обществената осведоменост с помощта на амбициозна комуникационна програма ([17]).

3.1.2. Митът, на който е основан ЕС, сам по себе си вече не е достатъчен, за да привлича европейските граждани. ЕС следва да предложи послания за желаното бъдеще и да вдъхне нов живот на основни принципи, изиграли много важна роля в европейския проект ([18]), включително върховенството на закона и правата на човека. Това е особено важно в контекста на руската военна агресия срещу Украйна.

3.1.3. Рамката относно правата на човека се основава на принципа на отчетност и следователно изисква мерки за определяне на това кой за какви резултати носи отговорност и какви са желаните политически промени. Важно е също така да се определят въпроси от общ интерес за широката общественост като достъпа до транспорт, енергия, работа, жилищно настаняване, здравно обслужване и различни други обществени услуги на местно, регионално и национално равнище. Необходимо е да се отиде отвъд критиката на ситуацията, която не отговаря на стандартите за правата на човека и да се опише бъдещето, за чието изграждане могат да помогнат върховенството на закона и правата на човека, вдъхвайки положителни асоциации в съзнанието на хората ([19]).

([14]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно Плана за действие за европейската демокрация“ (COM(2020) 790 final) (ОВ C 341, 24.8.2021 г., стр. 56).

([15]) Член 8, параграф 1 от Международния пакт за икономически, социални и културни права.

([16]) Член 28 от Хартата на основните права на ЕС.

([17]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно Плана за действие за европейската демокрация“ (COM(2020) 790 final) (ОВ C 341, 24.8.2021 г., стр. 56).

([18]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Популизъм и основни права — крайградски и селски райони“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 97, 24.3.2020 г., стр. 53).

([19]) Агенция на Европейския съюз за основните права (FRA), 10 ключови съображения за ефективно представяне на правата на човека, 2018 г.; Европейска мрежа на националните институции по правата на човека, Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights (Съвети за отправяне на ефективни послания относно икономическите и социалните права), 2019 г.

3.1.4. Не може да има върховенство на закона без демокрация и основни права и обратното; трите концепции са неразривно свързани ([20]). Ето защо ЕИСК настоятелно призовава всички заинтересовани страни да спрат да говорят за т.нар. „нелиберална демокрация“, дори и когато го правят, за да критикуват тази концепция. Не може да има демокрация без либерални принципи. Нелибералната демокрация не е алтернатива или дори размита форма на демокрация. Нелибералната демокрация не е демокрация.

3.2. *Необходими политики и съответни области на действие*

3.2.1. Както ЕИСК е отбелязвал и преди, съществува корелация между възприеманата от хората или реалната липса на полза от икономическия просперитет, от една страна, и отрицателните нагласи спрямо публичните институции и основните принципи, от друга ([21]).

3.2.2. За да се покаже значението на правата на човека и върховенството на закона, трябва да се определят политиките, които могат да подобрят ежедневието на хората.

3.2.3. Защитата на правата на човека и върховенството на закона са укрепени при наличието на силна социална държава, независимо от различните форми, които тя може да приема в Европа. Тази взаимосвързаност се признава в Европейския стълб на социалните права, основен инструмент на политиката за изграждането на по-приобщаващ Съюз ([22]). Работниците трябва да имат правото на справедливо възнаграждение, което да осигурява достоен стандарт на живот (6-и принцип на Стълба) и всеки човек, който не разполага с достатъчно средства, има право на подходящи обезщетения за минимален доход, гарантиращи достоен живот на всички етапи от живота, както и ефективен достъп до стоки и услуги за подкрепа (14-и принцип) ([23]).

3.2.4. Пандемията от COVID-19 припомня значението на универсална, достъпна и справедлива система за обществено здравеопазване. ЕИСК припомня позицията, изразена в становище SOC/691 (2022 г.): „ЕС и неговите държави членки следва да участват в дълбок обществен размисъл относно произхода на кризата и причините за това повечето европейски здравни системи да бъдат пред срив в резултат на пандемията. Продължителните политики на строги икономии доведоха до обща тенденция на отлив на инвестиции в сектора на здравеопазването и други ключови социални услуги (подпомагане на зависими и уязвими лица, домове за възрастни хора и др.), залагайки бомба с часовников механизъм, която се взриви на фона на сериозно предизвикателство за здравето“ ([24]).

3.2.5. Пандемията не е единствената криза, която засяга основните права. Войната в Украйна застрашава милиони хора в Украйна и по целия свят. Изменението на климата и свързаните с него предизвикателства и бедствия като горските пожари засягат пряко хората в целия континент. Много европейски граждани изпитват затруднения във връзка с повишените цени на енергията. Европейските инструменти за действие следва да бъдат съответно актуализирани и адаптирани.

3.2.6. Политиките, по-специално политиките за икономически реформи, следва да се основават на систематични предварителни и последващи оценки на въздействието върху правата на човека ([25]), за да има условия за информирани и приобщаващи европейски и национални дебати за изглаждане на спорните моменти и коригиране на политическите решения ([26]).

([20]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Европейски механизъм за контрол на принципите на правовата държава и основните права“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 34/8, 2.2.2017 г., стр. 1).

([21]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Популизъм и основни права — крайградски и селски райони“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 97, 24.3.2020 г., стр. 53).

([22]) Европейска комисия, Европейският стълб на социалните права в 20 принципа.

([23]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „За европейска рамкова директива относно минималния доход“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 190, 5.6.2019 г., стр. 1).

([24]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Въздействието на COVID-19 върху основните права и принципите на правовата държава в ЕС и бъдещето на демокрацията“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 275, 18.7.2022 г., стр. 11).

([25]) Независим експерт на ООН относно последиците от външния дълг и други свързани международни финансови задължения на държавите върху пълноценното упражняване на всички права на човека, по-специално икономическите, социалните и културните права, Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies, UN doc. A/HRC/40/57 (Ръководни принципи за оценка на въздействието върху правата на човека за политиките на икономически реформи, документ на ООН A/HRC/40/57), 19 декември 2018 г.

([26]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Популизъм и основни права — крайградски и селски райони“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 97, 24.3.2020 г., стр. 53).

3.2.7. Следва да се постави по-голям акцент върху Глава III (Равенство) и Глава IV (Солидарност) от Хартата на основните права като основни елементи на демократичното и основано на ценности легитимиране на ЕС ([27]). Всички права на човека, признати в Хартата, са неделими, взаимозависими и еднакво важни. Както посочи Европейският съд по правата на човека в знаково дело, няма непроницаема граница между социално-икономическите права и гражданските и политическите права ([28]).

3.2.8. Би било желателно по-нататъшно сътрудничество между институциите на ЕС и държавите членки, за да се гарантира, че всички граждани и пребиваващи лица се ползват с всички права, признати в Европейската конвенция за правата на човека, Европейската социална харта (с различните допълнения и изменения) и съответните конвенции на ООН за правата на човека. ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да вземат надлежно предвид Европейския стълб на социалните права и Европейската социална харта при създаването, тълкуването и прилагането на законодателството на ЕС.

3.2.9. ЕИСК призовава всички държави членки да подпишат и ратифицират (преразгледаната) Европейска социална харта от 1996 г. и да приемат процедурата на Европейския комитет за социални права за подаване на колективна жалба.

3.2.10. ЕИСК подкрепя инициативата на Комисията, която позволява да се предприемат икономически коригиращи мерки по отношение на държавите членки, които извършват сериозни и постоянни нарушения на ценностите, посочени в член 2 от ДЕС ([29]). „Комисията трябва да осигури подходящи човешки и финансови ресурси и последователно да проследява сигнали за възможни нарушения. В това отношение Комисията трябва да прилага стриктно обективни критерии и да разследва по еднакъв начин нарушенията във всички държави членки“ ([30]).

3.3. **Защитата на човешките права и значението на преживения опит**

3.3.1. Съгласно широкообхватно проучване, проведено от Агенцията на Европейския съюз за основните права, почти девет от всеки десет души в ЕС считат, че правата на човека са важни за изграждането на по-справедливо общество ([31]). Европейците вярват, че правата на човека могат да играят значима роля в техния живот.

3.3.2. За да се превърнат в реалност правата на човека в цяла Европа, трябва да се предприемат действия за изтъкване на начина, по който правата на човека, например социалните права като работа, социална сигурност, жилищно настаняване, образование и здравно обслужване, могат да се отразят на ежедневието на всички хора, на мястото, което е от най-голямо значение за тях и в техните местни общности ([32]).

3.3.3. Местните движения и хората, изпитали бедността, трябва да бъдат в центъра на демократичната защита на правата на човека. Няма по-добър начин за защита на правата на човека, особено на социалните права, от това гласът на хората, които са най-силно засегнати от неравенството, бедността и социалното изключване, да се чува в обществото пространство и политическите дебати. Във връзка с това освен привеждането на статистически данни може да бъде от полза да се разкаже човешка история, като се покаже човешкият облик и конкретният индивид, които стоят зад фактите. Сериозното отношение към правата на човека изисква не само различни политики, но и по-приобщаващи процеси за тяхното разработване ([33]).

3.3.4. Европейското общество не може да си позволи измамен поляризиран избор между права и демокрация. Отстояването на правата на човека изисква тяхното популяризиране чрез изграждането и защитата на движение за защита на правата на местно, национално и глобално равнище.

([27]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Стратегия за подобряване на прилагането на Хартата на основните права в ЕС“ (COM (2020) 711 final) (ОВ C 341, 24.8.2021 г., стр. 50).

([28]) Airey v Ireland (Airey срещу Ирландия), Решение, основателност на жалбата, жалба № 6289/73 (1979), Решение на ЕСПЧ от 9 октомври 1979 г., т. 26.

([29]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Въздействието на COVID-19 върху основните права и принципите на правовата държава в ЕС и бъдещето на демокрацията“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 275, 18.7.2022 г., стр. 11).

([30]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Правовата държава и фондът за възстановяване“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 194, 12.5.2022 г., стр. 27).

([31]) FRA, Many Europeans believe human rights can build a fairer society but challenges remain (Много европейци смятат, че правата на човека могат да изградят по-справедливо общество, но все още има предизвикателства), съобщение за медиите, 24 юни 2020 г.

([32]) Casla, Koldo and Barker, Lyle, Human Rights Local (Правата на човека на местно равнище), *Human Rights Centre blog — University of Essex*, 17 януари 2022 г.

([33]) Casla, Koldo, Nothing about us, without us, is really for us (Нищо, което се отнася до нас, но без нас, не е наистина за нас), *Global Policy*, 14 октомври 2019 г.

3.3.5. Този процес трябва да бъде воден от групи на гражданското общество, а публичните власти в ЕС и държавите членки трябва да улесняват демократичната защита на правата на човека чрез прозрачни действия и зачитане на ролята на гражданското общество, която се състои в изискване на тяхната отчетност. Националните институции за правата на човека следва да бъдат укрепени и да повишават осведомеността относно възможните средства за правна защита, с които разполагат гражданите.

Брюксел, 14 декември 2022 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG